

GIÁ TRỊ CỦA TÁC PHẨM NÂNG CAO ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG, QUÉT SẠCH CHỦ NGHĨA CÁ NHÂN ĐỐI VỚI CÔNG TÁC XÂY DỰNG ĐẢNG HIỆN NAY

★ PGS, TS NGUYỄN THỂ THẮNG

Học viện Chính trị Khu vực I

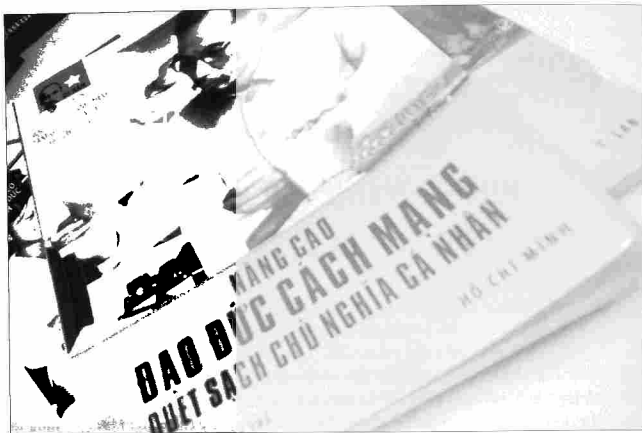
● **Tóm tắt:** Tác phẩm “Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân” của Chủ tịch Hồ Chí Minh (đăng báo Nhân Dân ngày 3-2-1969) là một tổng kết về lý luận và thực tiễn công tác xây dựng Đảng về đạo đức. Tác phẩm này có giá trị làm nền tảng tư tưởng và định hướng cho công tác xây dựng Đảng về đạo đức hiện nay. Theo đó, muốn thúc đẩy cách mạng tiến lên trong những giai đoạn gay go quyết liệt, phải coi công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, nhất là về mặt đạo đức là một nhiệm vụ then chốt; kết hợp xây với chống trong nâng cao đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân, ngăn chặn sự suy thoái, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong đội ngũ cán bộ, đảng viên.

● **Từ khóa:** xây dựng Đảng về đạo đức, nâng cao đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân; ngăn chặn, đẩy lùi suy thoái, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”.

1. Trong những giai đoạn gay go, quyết liệt, phải coi công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng nhất là về mặt đạo đức là một nhiệm vụ then chốt

Ở nước ta, năm 1969 mở đầu cho một thời kỳ đấu tranh đầy cam go, thử thách trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước, đòi hỏi tinh thần đấu tranh quyết liệt đầy gian khổ và sự hy sinh cao cả không hề tính toán. Để có thể giành thắng lợi cuối cùng trong cuộc cách mạng giải phóng dân tộc này, mọi tư tưởng riêng tư, quyền lợi ích kỷ của cá nhân đều phải lùi bước. Trong

thế đối kháng quyết liệt giữa cách mạng và phản cách mạng lúc bấy giờ, những người cách mạng phải có một bước nhảy vọt và nâng cấp vượt bậc về tinh thần, ý chí quyết tâm chiến đấu mới có thể giành thắng lợi cuối cùng đối với những kẻ địch lớn mạnh hơn mình nhiều lần về vật chất, tiền của, khoa học - kỹ thuật và quân sự... Để có được tinh thần, ý chí, quyết tâm chiến đấu to lớn nhất, cần có biện pháp quyết liệt là quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng, coi đây là một động lực thúc đẩy cách mạng tiến lên.

Tác phẩm “Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân” _ Ảnh: nhasachtuoi tre.vn

Đó là lý do Hồ Chí Minh chuẩn bị hết sức công phu, trao đổi kỹ lưỡng với các đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị để viết nên tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* chỉ với gần 700 chữ đăng báo *Nhân Dân* vào đúng ngày thành lập Đảng năm 1969. Không tính đến *Di chúc*, Hồ Chí Minh viết từ năm 1965 và không ngừng được hoàn thiện trong những năm sau đó, thì *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* là lời căn dặn tâm huyết cuối cùng của Người trong xây dựng Đảng về đạo đức với toàn Đảng, toàn dân ta trước lúc đi xa.

Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, tại Đại hội XII, Đảng ta khẳng định: Muốn phát huy sức mạnh toàn dân tộc, đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ công cuộc đổi mới; bảo vệ vững chắc Tổ quốc, giữ vững môi trường hòa bình, ổn định, phấn đấu sớm đưa nước ta cơ bản trở thành nước công

nghiệp theo hướng hiện đại, thì phải tăng cường xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh. Muốn cho Đảng cầm quyền trong sạch, vững mạnh như mong muốn của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đại hội XII đã chỉ rõ phải: “Tăng cường rèn luyện phẩm chất đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân, cơ hội, thực dụng”.

Tập trung thực hiện mục tiêu: “Xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh về chính trị, tư tưởng, tổ chức và đạo đức”⁽¹⁾. Đó chính là sự vận dụng triệt để tư tưởng xây dựng Đảng về đạo đức của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Đạo đức cách mạng là “cái gốc” - nên tăng tinh thần quyết định sự trong sạch, vững mạnh của một Đảng Cộng sản cầm quyền.

2. Kết hợp xây với chống trong nâng cao đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân, ngăn chặn sự suy thoái, tự diễn biến, tự chuyển hóa trong đội ngũ cán bộ, đảng viên

Theo đồng chí Vũ Kỳ nhớ lại, sau khi tiếp thu ý kiến của các đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị, trong buổi làm việc cuối cùng về bản thảo bài báo, đồng chí Tố Hữu thưa với Bác rằng, Bác đã sửa chữa hết cả bản thảo đầu tiên rồi. Bác mỉm cười và nói: Bác sửa nhưng vẫn giữ nguyên ý chính của bài là *Quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng*. Cái đó là quan trọng nhất. Đồng chí Tố Hữu đề nghị Bác chuyển về sau thành về trước, vì đa số cán bộ, đảng viên ta là tốt, ưu điểm là cơ bản, chỉ có một số ít thoái hóa biến chất. Bác hỏi đồng chí Vũ Kỳ “Ý kiến chú thế nào?” Đồng chí Vũ Kỳ đồng ý với ý kiến của đồng chí Tố Hữu. Bác nói: “Ý kiến của các chú Bác thấy cũng có lý. Nhưng Bác còn phân vân điều này: “Gia đình các chú tiết kiệm mua sắm được bộ bàn ghế, giường tủ mới. Vậy trước khi kê vào phòng, các chú có quét dọn nhà cửa sạch sẽ hay cứ để rác rưởi bán thiu mà khiêng bàn ghế, giường tủ vào?”. “Bác đồng ý đổi tên bài thành *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*, nhưng ở trong bài thì dứt khoát phải để nguyên ý Bác “Quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng”⁽²⁾.

Khi Hồ Chí Minh viết tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*, mới chỉ “có một số ít cán bộ, đảng viên đạo đức, phẩm chất còn thấp kém”, mà Người đã nhấn mạnh phải quét sạch chủ nghĩa cá nhân mới nâng cao được đạo đức cách mạng. Còn hiện nay Đảng ta đánh giá: “Một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên, trong đó có những đảng viên giữ vị trí lãnh đạo, quản lý, kể cả một số cán bộ cao cấp, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống với những biểu hiện khác nhau về sự phai nhạt lý tưởng, sa vào chủ nghĩa cá nhân ích kỷ, cơ hội, thực dụng, chạy theo danh lợi, tiền tài, kèn cựa địa vị, cục bộ, tham nhũng, lãng phí, tùy tiện, vô nguyên tắc”⁽³⁾. Tình trạng này làm giảm sút lòng

tin của nhân dân đối với Đảng; nếu không được sửa chữa sẽ là thách thức đối với vai trò lãnh đạo của Đảng và sự tồn vong của chế độ. Bởi vậy, hơn bao giờ hết, vấn đề chống chủ nghĩa cá nhân phải được đặc biệt chú trọng thực hiện. Do đó, trong quan điểm chỉ đạo của Đảng ta về kết hợp giữa “xây” với “chống” trong thực hiện Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII *Về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ*, Đảng ta xác định: “Kết hợp giữa “xây” và “chống”; “xây” là nhiệm vụ cơ bản, chiến lược, lâu dài; “chống” là nhiệm vụ quan trọng, cấp bách”⁽⁴⁾.

Trong cuộc đấu tranh về tư tưởng đạo đức, lối sống, bao giờ cũng phải giải quyết mối quan hệ giữa xây và chống, phòng ngừa và đấu tranh; về cơ bản và lâu dài thì bao giờ cũng lấy xây và phòng ngừa là chính, khuyến khích và phát huy những cái tốt đẹp để át đi cái xấu. Đó là quan điểm xuyên suốt trong tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh. Song trong tình hình hiện nay đã có “một bộ phận không nhỏ” suy thoái, biến chất thì chống phải là nhiệm vụ quan trọng và cấp bách cần làm ngay để ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ Đảng ta. Thành công trong công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng gắn liền với thắng lợi của cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân.

Trong tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ ra cách nhận diện những biểu hiện đa dạng của chủ nghĩa cá nhân, đồng thời chỉ ra rằng chính chủ nghĩa cá nhân là nguồn gốc chủ yếu sinh ra tình trạng mà ngày nay Đảng ta gọi là: suy thoái về chính trị, tư tưởng, đạo đức và lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong đội ngũ cán bộ, đảng viên. Cho nên, kiên quyết đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân là một biện pháp quan

trọng để trừ tận gốc mọi sự suy thoái, biến chất. Chống chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng là một biện pháp cơ bản trong phòng, chống, ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức và lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ Đảng ta.

3. Từ các định hướng cơ bản, cần cụ thể hóa và phát triển thành hệ thống các giải pháp thiết thực trong xây dựng, chỉnh đốn Đảng về mặt đạo đức

Trong Tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*, Hồ Chí Minh đã đưa ra 5 định hướng cơ bản và cụ thể cho công tác xây dựng Đảng về đạo đức của các tổ chức đảng. Đó là:

1/ Phải ra sức tăng cường giáo dục toàn Đảng về lý tưởng cộng sản chủ nghĩa, về đường lối, chính sách của Đảng, về nhiệm vụ và đạo đức của người đảng viên.

2/ Phải thực hành phê bình và tự phê bình nghiêm chỉnh trong Đảng.

3/ Phải hoan nghênh và khuyến khích quần chúng thật thà phê bình cán bộ, đảng viên.

4/ Chế độ sinh hoạt của chi bộ phải nghiêm túc.

5/ Công tác kiểm tra của Đảng phải chặt chẽ⁽⁵⁾.

Hồ Chí Minh đã chỉ ra 4 định hướng cơ bản, cụ thể xây dựng Đảng về đạo đức đối với với cán bộ, đảng viên:

1/ Phải đặt lợi ích của cách mạng, của Đảng, của nhân dân lên trên hết.

2/ Phải kiên quyết *quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng*, bồi dưỡng tư tưởng tập thể, tinh thần đoàn kết, tính tổ chức và tính kỷ luật.

3/ Phải đi sâu đi sát thực tế, gần gũi quần chúng, thật sự tôn trọng và phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân.

4/ Phải cố gắng học tập, rèn luyện, nâng cao trình độ hiểu biết để làm tốt mọi nhiệm vụ⁽⁶⁾.

Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII đã cụ thể hóa, phát triển, làm phong phú, cụ thể 9 định hướng cơ bản nói trên của Hồ Chí Minh thành 4 nhóm nhiệm vụ với 23 giải pháp nhằm tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ.

Từ định hướng đầu tiên của Hồ Chí Minh: *Phải ra sức tăng cường giáo dục toàn Đảng về lý tưởng cộng sản chủ nghĩa, về đường lối, chính sách của Đảng, về nhiệm vụ và đạo đức của người đảng viên*, Đảng ta đã cụ thể hóa phát triển thành 3 giải pháp cơ bản nhằm đáp ứng yêu cầu xây dựng, chỉnh đốn Đảng hiện nay. Đó là:

1) Tập trung lãnh đạo, chỉ đạo nâng cao nhận thức trong toàn Đảng về ý nghĩa, vai trò, tầm quan trọng và sự cần thiết của việc học tập, nghiên cứu, vận dụng sáng tạo và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Có kế hoạch học tập, bồi dưỡng nâng cao trình độ lý luận bắt buộc hàng năm đối với cán bộ, đảng viên gắn với việc cung cấp thông tin, cập nhật kiến thức mới phù hợp từng đối tượng, từng cấp, từng ngành, từng địa phương. Thực hiện nghiêm túc, có hiệu quả việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh theo Chỉ thị số 05-CT/TW, ngày 15-5-2016 của Bộ Chính trị.

2) Tích cực đấu tranh bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng; đẩy mạnh công tác tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận, nhất là những mô hình mới, kinh nghiệm hay; khuyến khích phát triển tư duy lý luận phù hợp với đường lối đổi mới của Đảng. Đổi mới nội dung, phương pháp, hình thức dạy và học lý luận chính trị gắn với ứng dụng thực tế, tăng cường kiểm tra và quản lý chặt chẽ chất lượng dạy và học. Chủ động nắm bắt diễn biến tư tưởng của cán bộ, đảng viên để có chủ trương, giải pháp xử lý kịp thời, hiệu quả.

3) Xây dựng và thực hiện có hiệu quả nội dung xây dựng Đảng về đạo đức, trong đó chú trọng xây dựng hệ thống chuẩn mực các mối quan hệ của cán bộ, đảng viên với tổ chức đảng và với nhân dân.

Hàng năm, người đứng đầu và từng cán bộ, đảng viên có cam kết rèn luyện, giữ gìn phẩm chất đạo đức, lối sống, không suy thoái, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”; các cấp ủy, tổ chức đảng kiểm tra, giám sát việc thực hiện cam kết của cán bộ, đảng viên ở địa phương, cơ quan, đơn vị mình⁽⁷⁾.

Cả nghị quyết Trung ương 4 khóa XI và Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII đều hết sức chú trọng cụ thể hóa định hướng thứ hai của Hồ Chí Minh: *Phải thực hành phê bình và tự phê bình nghiêm chỉnh trong Đảng*. Coi đây là một biện pháp căn bản để nêu cao tính tiên phong gương mẫu của cán bộ, đảng viên, nhất là với cán bộ cấp trên. Điều đó thể hiện rõ trong 2 giải pháp thứ tư và thứ năm của Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII. Đó là:

4) Hoàn thiện và thực hiện nghiêm túc quy định về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, trước hết là các đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương và bí thư cấp ủy các cấp.

5) Tiếp tục đổi mới nội dung, hình thức để nâng cao chất lượng sinh hoạt chi bộ. Xây dựng quy định tự phê bình và phê bình, khắc phục tình trạng né nang, né tránh, ngại va chạm và bảo vệ người thẳng thắn, dám đấu tranh; cấp trên gọi ý kiểm điểm và trực tiếp dự, chỉ đạo ở những nơi có vấn đề phức tạp, nơi có biểu hiện suy thoái, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”. Hoàn thiện quy chế đánh giá cán bộ một cách khoa học, phù hợp; quy định lấy phiếu tín nhiệm ở các cấp, các ngành định kỳ hoặc đột xuất.

Cụ thể hóa và phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh về chống suy thoái đạo đức, biến chất

trong đội ngũ cán bộ, đảng viên, Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII đã vạch ra một hệ thống 23 giải pháp rất toàn diện trong 4 nhóm nhiệm vụ cơ bản:

1. Về công tác chính trị tư tưởng với 8 giải pháp.

2. Về cơ chế chính sách với 6 giải pháp.

3. Về kiểm tra kỷ luật với 6 giải pháp.

4. Về phát huy vai trò của nhân dân và Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể chính trị xã hội với 3 giải pháp.

Tuy vậy, Nghị quyết này cũng chưa cụ thể hóa và bao quát hết 4 định hướng xây dựng Đảng về đạo đức đối với cán bộ, đảng viên. Thực ra, phải đến 4 văn kiện Đảng, trong đó có 13 điều với nhiều quy định cụ thể mới mới bao quát và cụ thể hóa đầy đủ 4 định hướng cơ bản trong xây dựng Đảng về đạo đức đối với cán bộ, đảng viên của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Đó là *Điều lệ Đảng Cộng sản Việt Nam* có Điều 1 với 4 nhiệm vụ đảng viên; Chỉ thị 05-CT/TW: *Đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh*, có 1 nội dung về đạo đức cách mạng với 4 chuẩn mực cơ bản. Quy định 101 *Về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo chủ chốt các cấp*, có 7 điều với 22 nhiệm vụ. Quy định số 08-QĐi/TW *Về trách nhiệm nêu gương*, có 4 điều với 17 nhiệm vụ. 44 yêu cầu và nhiệm vụ trong 4 văn kiện đó đều nhằm đảm bảo mỗi cán bộ, đảng viên:

1/ Phải tuyệt đối trung thành, kiên định lý tưởng cách mạng, đặt lợi ích của Đảng, của đất nước, dân tộc lên trên tất cả; kiên quyết bảo vệ chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Có lập trường tư tưởng vững vàng, quan điểm đúng đắn, chính kiến rõ ràng trước những vấn đề mới, khó, phức tạp, nhạy cảm. Chủ động ngăn chặn, phản bác các thông tin, quan điểm xuyên tạc, sai trái, thù địch.

2/ Hết lòng, hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân, tận trung với nước, tận hiếu với dân; hết lòng yêu thương đồng bào, đồng chí, yêu thương con người; Không làm bất cứ việc gì có hại cho Đảng, cho đất nước và nhân dân. Lấy ấm no, hạnh phúc và sự hài lòng của nhân dân làm mục tiêu phấn đấu.

3/ Cán, kiểm, liêm chính, chí công vô tư; có tinh thần đoàn kết, tập thể, dân chủ, kỷ luật, thật sự là công bộc của nhân dân, thật sự tôn trọng quyền làm chủ của nhân dân; tập trung sức giải quyết những lợi ích chính đáng của nhân dân; lắng nghe tâm tư, nguyện vọng của quần chúng, chủ động đối thoại với nhân dân và cán bộ dưới quyền.

4/ Nghiêm túc thực hành tự phê bình và phê bình; thấy đúng phải cương quyết bảo vệ, thấy sai phải quyết liệt đấu tranh; không tranh công đổ lỗi. Dũng cảm nhận khuyết điểm và trách nhiệm.

5/ Không ngừng học tập, rèn luyện, nâng cao trình độ kiến thức, năng lực công tác, phẩm chất chính trị, nâng cao đạo đức cách mạng, kiên quyết đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân, cơ hội, cục bộ, quan liêu, tham nhũng, lãng phí và các biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hóa".

Những biện pháp xây dựng Đảng về đạo đức đối với mỗi cán bộ, đảng viên ngày càng được Đảng ta quy định hết sức cụ thể để chúng ta có thể học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh trong thực tế công tác của mỗi người. Mỗi cán bộ, đảng viên thực hiện được tinh thần các chỉ thị, nghị quyết đó của Đảng, thì mỗi cán bộ, đảng viên thực sự có tư tưởng, đạo đức cách mạng và phong cách cần có làm cho Đảng ta thực sự trong sạch vững mạnh. Đảng giữ vững được vị thế, vai trò là một Đảng cộng sản cầm quyền.

Lý luận và những quy định cụ thể xây dựng Đảng về đạo đức đang ngày càng được làm sáng tỏ, cụ thể hơn. Để thực hiện được những yêu cầu

đó thì phải tuân thủ những nguyên tắc xây dựng Đảng về đạo đức do Hồ Chí Minh đã vạch ra. Đó là đối với mỗi cán bộ, đảng viên, việc tu dưỡng và rèn luyện đạo đức phải là công việc thường xuyên hằng ngày trong suốt cuộc đời và với các tổ chức Đảng đó là vấn đề hàng ngày, lâu dài, có tính chiến lược trong suốt quá trình tồn tại của một Đảng Cộng sản cầm quyền. Xây dựng nâng cao đạo đức cách mạng phải đi đôi với chống chủ nghĩa cá nhân; tăng cường giáo dục đạo đức kết hợp chặt chẽ với thực thi pháp luật nghiêm minh. Đặc biệt là mỗi cán bộ, đảng viên, nói phải đi đôi với làm, nêu gương thực hành tất cả những quy định xây dựng Đảng về đạo đức của Đảng ta.

Việc thực hành các quy định về nêu gương sẽ góp phần tăng cường kỷ luật, kỷ cương của Đảng; nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của tổ chức đảng, đảng viên, góp phần ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái đạo đức, tham nhũng, tiêu cực, củng cố niềm tin của cán bộ, đảng viên và nhân dân ta đối với sự lãnh đạo của Đảng và sự thắng lợi của sự nghiệp đổi mới đất nước và con đường đi lên CNXH ở nước ta. □

(1) ĐCSVN: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, 2016, tr.202.

(2) <http://hochiminh.vn>.

(3) ĐCSVN: *Văn kiện Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2012, tr.21.

(4), (7) *Về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" trong nội bộ*, <http://www.nhandan.com.vn/>, ngày 31- 10-2016.

(5), (6) Xem Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.15, tr 547, 547.